

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Όνοματεπώνυμο: ΜΑΡΙΑ ΝΤΙΝΟΥ

Επαγγελματικά στοιχεία: Μέλος ΔΕΠ (επίκουρη καθηγήτρια),

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, **Σχολή:** Φιλοσοφική

Ίδρυμα: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

E-mail: mgntinou@hist.auth.gr

I. ΣΠΟΥΔΕΣ

2001, Διδακτορικό δίπλωμα του Τμήματος Προϊστορίας και Αρχαιολογίας, Σχολή Γεωγραφίας και Ιστορίας, Πανεπιστήμιο της Βαλένθια, Ισπανία. Τίτλος διδακτορικής διατριβής «El paisaje en el Norte de Grecia desde el Tardiglaciario al Atlántico. Formaciones vegetales, recursos y usos» (Το παλαιοπεριβάλλον στη Βόρεια Ελλάδα από το τέλος της Τελευταίας Παγετώδους Περιόδου ως την Ατλαντική Περίοδο: φυτικές διαπλάσεις, φυτικές πρώτες ύλες και η χρήση τους).

1994-1996, Πιστοποιητικό Επιστημονικής Επάρκειας για εκπόνηση διδακτορικής έρευνας με την ολοκλήρωση διετών μεταπτυχιακών σπουδών τρίτου κύκλου (1994-1996) στο Τμήμα Προϊστορίας και Αρχαιολογίας, Σχολή Γεωγραφίας και Ιστορίας, Πανεπιστήμιο της Βαλένθια, Ισπανία.

1990, Πτυχίο Αρχαιολογίας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

II. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ

Περιβαλλοντική Αρχαιολογία, Αρχαιοβοτανική, Ανθρακολογία, Προϊστορία, Πλειστόκαινο, Ολόκαινο, βλάστηση, κλιματικές συνθήκες, ανθρωπογενές περιβάλλον

III. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

III.1. Διδακτική εμπειρία

Διδασκαλία προπτυχιακών πανεπιστημιακών μαθημάτων

2008-2020, Ανοιχτή και εξ Αποστάσεως Διδασκαλία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Με την ιδιότητα μέλους Συνεργαζόμενου Εκπαιδευτικού Προσωπικού (ΣΕΠ) δίδαξα την Θεματική Ενότητα ΕΛΠ 42 «Αρχαιολογία στον Ελληνικό Χώρο» σε φοιτητές του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών (ΕΛΠ) «Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό» της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών.

2005-2011, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Τμήμα Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών. Ως διδάσκουσα με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Π.Δ./τος 407/80, δίδαξα σε φοιτητές του Προπτυχιακού Προγράμματος το μάθημα του εαρινού εξαμήνου «Προϊστορική Αρχαιολογία».

(Συνημμένη βεβαίωση)

2002-2003, Πανεπιστήμιο Κύπρου, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Ως Επισκέπτρια Λέκτορας δίδαξα κατά τη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου 2002-2003 τα μαθήματα:

ΑΡΧ 141 Εισαγωγή στην Περιβαλλοντική Αρχαιολογία

ΑΡΧ 254 Κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες και γεωργοκτηνοτρόφοι στη Μεσόγειο: Η έναρξη του παραγωγικού σταδίου.

Διδασκαλία μεταπτυχιακού μαθήματος

2005, Διδασκαλία μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Ιστορία του ανθρωπογενούς Περιβάλλοντος» (2004-2006). Υπεύθυνος μεταπτυχιακού καθ. Κ. Κωτσάκης.

III.2. Συμβάσεις με την Αρχαιολογική Υπηρεσία

2013 – 2015, Αρχαιολόγος της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων στο έργο ανάδειξης αρχαιολογικού χώρου ακρόπολης Μεγάλου Γαρδικίου, Ιωάννινα.

2012 – 2013, Αρχαιολόγος του Τ.Δ.Π.Ε.Α.Ε, Επιτροπή Νικόπολης στο έργο ανάδειξης του Μεγάλου Θεάτρου στο Προαστείο της Νικόπολης, Πρέβεζα.

2011, Αρχαιολόγος της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων στο έργο ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου ακρόπολης Μεγάλου Γαρδικίου, Ιωάννινα.

2009, Αρχαιολόγος-αρχαιοβοτανολόγος της Λ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων στις ανασκαφές Κλείτου, Κοζάνη.

2006 και 2008, Αρχαιολόγος-αρχαιοβοτανολόγος της ΙΖ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων στη νεολιθική θέση Αυγής, Καστορία.

2000 - 2009, Αρχαιολόγος της Εφορείας Παλαιoανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας Νοτίου Ελλάδας, απασχολούμενη για ένα μήνα κάθε χρόνο (Σεπτέμβριος) στην ανασκαφή της παλαιολιθικής θέσης Λακωνίς, Λακωνία.

2002 - 2006, Αρχαιολόγος της Εφορείας Παλαιoανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας Νοτίου Ελλάδας, απασχολούμενη για ένα μήνα κάθε χρόνο (Ιούνιος) στην ανασκαφή του Σπηλαιού Κλεισούρα, Αργολίδα.

1994 - 1997, Αρχαιολόγος της Εφορείας Παλαιoανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας Νοτίου Ελλάδας, απασχολούμενη για ένα μήνα κάθε χρόνο (Ιούλιος) στην ανασκαφή της παλαιολιθικής βραχοσκεπής Μπιούλα, Ιωάννινα.

1990 - 1995, Αρχαιολόγος της ΙΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, απασχολούμενη για ένα μήνα κάθε χρόνο (Σεπτέμβριο) στην ανασκαφή της νεολιθικής θέσης Μάκρης, Έβρος.

1993 - 1994, Αρχαιολόγος της ΙΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων για την καταγραφή αρχαιολογικού υλικού.

IV. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

IV.1. Υποτροφίες/Χρηματοδότηση έρευνας

2015 - 2016, Senior Fellowship στο Wiener Laboratory της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα. Μελέτη ανθρακολογικού υλικού από τις ανασκαφές στα σπήλαια Φράγγθη, Κεφαλάρι και Κλεισούρα. Τίτλος έρευνας "Firewood procurement and the natural vegetation in the Argolid from the Middle Palaeolithic to the Mesolithic. Wood charcoal analyses at Klissoura, Kephalaria and Franchthi Caves".

2010, A.G. Leventis Foundation travel expenses grant (1000€), για την ερευνητική μου πρόταση "Vegetation pre-histories: Archaeological wood-charcoals, the use of natural plant resources and the human-made landscapes in prehistoric Greece".

2005, Research Associate στο Wiener Laboratory της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα. Μελέτη ανθρακολογικού υλικού από τις ανασκαφές στο μινωικό οικισμό στο Μόχλος και στον αρχαϊκό οικισμό στον Αζοριά, Κρήτη. Τίτλος έρευνας "Wood charcoal analysis at Mochlos and Azorias: a tool for the reconnaissance of plant use in eastern Crete during the Bronze Age and the Archaic Period".

2004: Μεταδιδακτορική υπότροφος στα πλαίσια του προγράμματος «Economie des combustibles au Paléolithique», CNRS, Centre d'études Préhistoire, Antiquité, Moyen Âge (CEPAM), Sophia Antipolis, Πανεπιστήμιο Νίκαιας, Γαλλία. Υπεύθυνη προγράμματος I. Théry-Parisot.

2001 - 2002: Research Associate στο Wiener Laboratory της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα. Μελέτη ανθρακολογικού υλικού από τις ανασκαφές στο νεολιθικό οικισμό Παλιαμπέλων Κολινδρού και στο οικισμό Εποχής Χαλκού στο Αρχοντικό, Πέλλα. Τίτλος έρευνας "Vegetation and woodland management by human groups during the Neolithic and the Bronze Age in Central Macedonia, Greece. The evidence from charcoal analysis at the sites of Paliambela and Arhontiko".

2000 - 2001: Geoarchaeology Fellow στο Wiener Laboratory της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα. Μελέτη ανθρακολογικού υλικού από το σπήλαιο της Θεόπετρας, Θεσσαλία. Τίτλος έρευνας "Charcoal analysis at Theopetra cave".

1997 - 2000, Υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής στο Τμήμα Προϊστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Valencia, Ισπανία.

IV.2. Συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα

2020-2021, EGEOLAND. Νησιά του Αιγαίου: παλαιoπεριβάλλον και πρώιμες ανθρώπινες εγκαταστάσεις. Υπεύθυνος προγράμματος Ν. Ευστράτιου, Τμήμα Αρχαιολογίας, ΑΠΘ.

2017 - 2019, Ερευνητικό πρόγραμμα ERC Consolidator Grant no 682529, PlantCult "Identifying the food cultures of ancient Europe: an interdisciplinary investigation of plant ingredients, culinary transformation and evolution through time". Υπεύθυνη προγράμματος Σ.Μ. Βαλαμώτη, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, ΑΠΘ.

2017 - 2019, «From the metalliferous sources to the citadel complex of Ancient Paphos: archaeo-environmental analysis of the mining and the built environment. MEANING» (a Leventis Research Programme), Υπεύθυνη προγράμματος Μ. Ιακώβου, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

2016 - 2018, The Cambridge Keros Project. Υπεύθυνοι προγράμματος C. Renfrew, M. Boyd, University of Cambridge, UK.

2014 – 2017, The Unexplored Knossos: Gypsades project. Υπεύθυνες προγράμματος A. Bogaard, University of Oxford University, UK, G. Ayala, University of Sheffield, UK, E. Hatzaki, University of Cincinnati, USA

2013 – 2019, Excavation and study of Area P at Malia, Crete. Υπεύθυνη προγράμματος M. Pomadere, Université de Picardie Jules Verne, France.

2013 – 2017, The Azorias project, Excavations at Azoria in Eastern Crete. Υπεύθυνοι προγράμματος D.C. Haggis The University of North Carolina at Chapel Hill, M.S. Mook, Iowa State University, USA.

2012 - 2016, Ερευνητικό πρόγραμμα ERC STG no 283503, "Palaeoanthropology at the Gates of Europe (PaGE): human evolution in the southern Balkans", στην Πλειστοκαινική θέση Μαραθούσα 1, Αρκαδία. Υπεύθυνη προγράμματος K. Χαρβάτη, University of Tubingen, Γερμανία.

2012-2015, Πρόγραμμα Θαλής 85515 «Υλικός πολιτισμός και περιβάλλον: Εκμετάλλευση φυσικών πόρων κατά την Νεολιθική Εποχή στη Βόρεια Ελλάδα». Υπεύθυνος προγράμματος K. Κωτσάκης, ΑΠΘ

2011-2015, The Diros Project (Mani Peninsula, Greece). Υπεύθυνοι προγράμματος Γ. Παπαθανασόπουλος, Α. Παπαναστασίου, Υπουργείο Πολιτισμού, W. Parkinson, the Field Museum, USA, M. Galaty, Millsaps College, USA

2011, Los bioindicadores del cambio climático: caracterización de los paisajes mediterráneos en el transito Pleistoceno-Holoceno a partir de la madera carbonizada (GV2011, Consellería de Cultura, Educación y Ciencia, Generalitat Valenciana). Υπεύθυνη προγράμματος Y. Carrión-Marco, Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC), Spain (κατά τη διάρκεια του προγράμματος)

2007-2012, The Kalaureia Research program. The sea, the city and the god. Temple of Poseidon at Kalaureia, Πόρος. Υπεύθυνος προγράμματος A. Penttinen, Σουηδικό Ινστιτούτο στην Αθήνα

2008. Survey project "Tracing the changing landscapes of Late- to -Post-Pleistocene Epirus, Greece". Υπεύθυνη προγράμματος E. Adam, 12th Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Πολιτισμού.

2006-2008, The Cambridge Keros Project. Υπεύθυνος προγράμματος C. Renfrew, Mc Donald Institute for Archaeological Research, University of Cambridge, UK

2004-2007, De lo real a lo imaginario. Aproximacion a la flora iberica durante la Edad del Hierro. (HUM2004-04939). Υπεύθυνη προγράμματος C. Mata, Universidad de Valencia, Spain

2003-2005, The Kalaureia Research program, Excavations at the sanctuary of Poseidon, Poros. Υπεύθυνοι προγράμματος B. Wells και A. Penttinen, Σουηδικό Ινστιτούτο στην Αθήνα

2004-2007, Επιφανειακή έρευνα στα ορεινά Γρεβενά. Υπεύθυνος προγράμματος N. Ευστρατίου, Α.Π.Θ

2003-2005, Έρευνα για τον εντοπισμό πρώιμων φάσεων της Νεολιθικής στη Θράκη, "The Early Neolithic in Thrace, Greece". Υπεύθυνος προγράμματος A. Ammerman, Colgate University, Hamilton, New York και N. Ευστρατίου, Α.Π.Θ

2002-2006, The Azorias project (eastern Crete, Greece). Ανασκαφικό-ερευνητικό πρόγραμμα μελέτης του Αρχαϊκού οικισμού Αζοριά, Κρήτη. Υπεύθυνος προγράμματος D. Haggis, University of North Carolina at Chapel Hill, USA

1997, Νεολιθική Κνωσσός, Κρήτη. Υπεύθυνος προγράμματος N. Ευστρατίου, Α.Π.Θ.

1996-1998, Εθνοαρχαιολογική έρευνα στην ορεινή Ροδόπη. Πομάκιες κοινότητες της Ροδόπης. Μια οικολογική, εθνοαρχαιολογική και αρχαιολογική προσέγγιση. Υπεύθυνος προγράμματος N. Ευστρατίου, Α.Π.Θ. και M. Perez, Πανεπιστήμιο της Βαλένθια

1993, Επιφανειακές έρευνες στην πεδιάδα Ροδόπης για τον εντοπισμό Παλαιολιθικών θέσεων. Υπεύθυνος προγράμματος N. Ευστρατίου, Α.Π.Θ

IV.3. Συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια

2023, **M. Ntinou**, L. Picornell-Gelabert, T. Brogan, A. Livarda, C.H. Sophianou, J. Soles, "Woodlands, trees and fuel in Bronze Age eastern Crete, Greece". Ανακοίνωση στο 8th International anthracology Meeting, 29 Αυγούστου ως 2 Σεπτεμβρίου, Πόρτο, Πορτογλία.

2022, M. Ergun, E. Gkatzogia, **M. Ntinou**, M. Charles, A. Bogaard, "The archaeobotany of Dispilio, Lake Orestias, Kastorias". Ανακοίνωση στο «Prehistoric lakeshore settlements in South-East Europe: archaeological, palaeoecological and bioarchaeological investigations within the EXPLO project. Mid-term Conference», 5-6 Ιουλίου, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.

2022, M. Moskal del-Hoyo, A. Karathanou, **M. Ntinou**, M. Kaczanowska, J.K. Kozłowski, A. Tsourouni, J. Wilczyński, A. Sampson, "The use of plants at Sarakenos Cave (Boeotia, Greece) from the late Palaeolithic to the early Neolithic". Αναρτημένη ανακοίνωση στο 19th IWGP, 17-17 Ιουνίου, Πράγα, Δημοκρατία της Τσεχίας.

2022, **M. Ntinou**, T. Brogan, Y. Papadatos, Ch. Sofianou, J. Soles "Woodlands, tree-crops, firewood and timber resources in Bronze Age eastern Crete". Ανακοίνωση διαδικτυακή στο Bois et architecture dans la Protohistoire et

l'Antiquité. Communication at the hybrid conference «Approvisionnement en bois, activités agro-pastorales et couvert forestier, Journées d'études, 7-8 Απριλίου, Παρίσι-Créteil, Γαλλία.

2021, **M. Ntinou**, E. Tsafou, M. Pomadere, A. Sarpaki, "Exploitation of vegetal resources in the town of Malia (Crete): evidence from the excavations". Ανακοίνωση στη διαδικτυακή ημερίδα "Recherches géoarchéologiques récentes en Crète/Recent geoarcheological researches in Crete", 16 Νοεμβρίου, l'École française d'Athènes (EFA), Αθήνα, Ελλάδα.

2021, A. Mavromati, **M. Ntinou**, G. Tsartsidou, E. Margaritis, M.J. Boyd, C. Renfrew, "Defining recurrent human activities at a 3rd millennium settlement through concentration of archaeobotanical remains: the case of Dhaskalio, Keros, Greece". Communication (videoconference) at the 27th EAA Annual Meeting, Session #207: Combustion features in Mediterranean late Prehistory: multidisciplinary approaches to their uses and functions, 8-11 September, Kiel, Germany.

2019, Valamoti S-M., Pagnoux C., **Ntinou M.**, Petridou Ch. "The origins of viticulture and wine-making in Prehistoric Greece". Communication at the International Workshop "BEYOND SUBSISTANCE: Human-Nature Interactions", SFB 1070 Resource Cultures, October 16-18, 2019, Tübingen, Germany.

2019, **M. Ntinou**, Ang. Karathanou, C. Pagnoux, S-M. Valamot. "Woodlands and farmlands in Bronze Age central Greece. Insights from archaeobotanical assemblages from the sites of AgiaParaskevi, Kynos and Mitrou (Phthiotida)". Αναρτημένη ανακοίνωση στο 7th International Anthracology Meeting, Charcoal Science in Archaeology and Palaeoecology, University of Liverpool, UK, 2-6 September 2019

2019, **M. Ntinou**, "Vegetation change in southeastern Greece from the Middle Palaeolithic to Late Neolithic. The wood charcoal record from cave sites in the Peloponnese". Ανακοίνωση στο 7th International Anthracology Meeting, Charcoal Science in Archaeology and Palaeoecology, University of Liverpool, UK, 2-6 September 2019

2018, K. Douka, T. Higham, G. Marshall, **M. Ntinou**, K. Pappaspyropoulos, B. Starkovich, "The Greek Middle to Upper Palaeolithic transition through the lens of renewed research on Kephalaria Cave, Peloponnese (Greece)". Ανακοίνωση στο XVIII UISPP (Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques) Congress, στο Session XVI-2 (5 Ιουνίου), "Peopling dynamics in the Mediterranean area between 45 and 39 ky ago: state of art and new data", 3-9 Ιουνίου, Παρίσι, Γαλλία.

2018, **M. Ntinou**, S-M. Valamoti, «Trees and tree cultivation in the prehistoric Aegean: a synthesis of archaeobotanical data». Ανακοίνωση στο SAA (Society for American Archaeology) 83rd Annual Meeting, στο Symposium "Archaeological Science Meets the Classics: Emerging Knowledge in the Ancient Eastern Mediterranean World", 11-15 Απριλίου, Ουάσινγκτον DC, ΗΠΑ.

2017, S.M. Valamoti, **M. Ntinou**, C. Pagnoux. *Fruit Growing in Greece from the Neolithic to Hellenistic times: integrating archaeobotanical and textual evidence in the context of ERC project PLANTCULT*, in: La segunda revolución agrícola. Origen y expansión de la arboricultura (The second agrarian revolution. Origin and spread of tree cultivation), 25-26 Οκτωβρίου 2017, Museo de la Cultura del Vino, Fundación Vivanco, Briones (La Rioja), Ισπανία.

2016, S.M. Valamoti, E. Gatzogia, **M. Ntinou**, "The dynamics of olive cultivation in the context of Greek colonisation: an archaeobotanical investigation integrating old and new archaeobotanical evidence". Αναρτημένη ανακοίνωση στο 17th International Work-Group for Palaeoethnobotany (IWGP), 4-9 Ιουλίου, Παρίσι, Γαλλία.

2016, **M. Ntinou**, «Preliminary study of the wood remains from the Lower Palaeolithic site Marathousa-1». Ανακοίνωση στο Closing Symposium, Paleoanthropology at the Gates of Europe (PaGE), 1-3 Δεκεμβρίου, Alte Aula Tübingen, Germany.

2016, **M. Ntinou**, «Firewood Use at Alepotrypa Cave. Domestic Hearths and Ritual Fires». Ανακοίνωση στο 117th Annual Meeting of the Archaeological Institute of America (AIA), Session 1C, "Neolithic Diros" 5-10 Ιανουαρίου, San Francisco, California, USA.

2015, **M. Ntinou**, G. Tsartsidou, "Domestic and ritual use of plants and fuels in the Neolithic cave of Alepotrypa, Peloponnese, Greece: The wood charcoal and phytolith evidence". Ανακοίνωση στο 6th International Anthracology Meeting "Local to global significance of charcoal science", 30 Αυγούστου- to 6 Σεπτεμβρίου, Freiburg, Γερμανία.

2015, E. Badal, **M. Ntinou**, P. Vidal, Y. Carrion, "Neanderthals and Mediterranean woodlands: firewood collection in a changing landscape". Αναρτημένη ανακοίνωση στο 6th International Anthracology Meeting "Local to global significance of charcoal science", 30 Αυγούστου-6 Σεπτεμβρίου, Freiburg, Γερμανία.

2015, D. Malamidou, Z. Tsirtsoni, **M. Ntinou**, S.M. Valamoti, H. Koukoul-Chrysanthaki, P. Darcque, "An investigation of Neolithic settlement pattern and vegetation exploitation at Dikili Tash: reconsidering old and new data from the late 5th millennium BC settlement". Ανακοίνωση στο «Communities, Landscapes and Interaction in Neolithic Greece, International Conference», 29-30 Μαΐου Ρέθυμνο, Ελλάδα.

2014, **M. Ntinou**, E. Marinova, «*Land use in southeastern Europe during the Neolithic: Woodland recourses, their management and exploitation*». Ανακοίνωση στο συνέδριο «Northern Greece and Southeastern Europe during the Neolithic. An interaction zone», 26-29 Ιουνίου, Θεσσαλονίκη, Ελλάδα.

2012, G. Stratouli, A. Sarpaki, **M. Ntinou**, E. Kotjabopoulou, T. Theodoropoulou, V. Melfos, N. Andreasen, P. Karkanias, «*Culture encapsulated in environmental data: approaches to understanding the Neolithic use of Drakaina Cave at Kephallonia Island, western Greece*». Ανακοίνωση στο συνέδριο «14e RENCONTRE ÉGÉENNE INTERNATIONALE, PHYSIS, L'environnement naturel et la relation homme-milieu dans le monde égéen protohistorique», 11 – 14 Δεκεμβρίου, Παρίσι, Γαλλία.

2012, **M. Ntinou**, “Natural vegetation and prehistoric communities in Macedonia, Greece. A synthesis of wood charcoal analysis results”. Communication at the conference 1912 – 2012. A Century of Research in Prehistoric Macedonia. Thessaloniki, Greece, 22 – 24 November

2012, Y. Facorellis, P. Karkanias, T. Higham, F. Brock, **M. Ntinou**, N. Kyparissi-Apostolika, “*Interpreting radiocarbon dates from the Palaeolithic layers of the Theopetra cave in Thessaly, Greece*”. Αναρτημένη ανακοίνωση S07-P-198 στο «21st International Radiocarbon Conference», 9-13 Ιουλίου, Παρίσι, Γαλλία.

2011, **M. Ntinou**, G. Stratouli, «*Charcoal analysis for the Neolithic of the Ionian Islands, western Greece: the case of Drakaina Cave at Poros, Kephallonia*». Ανακοίνωση στο «5th International Meeting of Charcoal Analysis: Charcoal as cultural and biological heritage», 5 - 10 Σεπτεμβρίου 2011, Valencia, Ισπανία.

2010, D. Mylona, G. Iliopoulos, P. Liberakis, **M. Ntinou**, A. Penttinen, D. Serjeantson, G. Syrides, T. Theodoropoulou, “*Integrating archaeology and science in a Greek sanctuary. Issues of practice and interpretation in the study of the bioarchaeological remains from the sanctuary of Poseidon at Kalaureia*». Ανακοίνωση στο διεθνές συνέδριο «Subsistence, Economy and Society in the Greek World: Improving the Integration of Archaeology and Science», 22 – 24 Μαρτίου, Αθήνα, διοργάνωση The Netherlands Institute at Athens (NIA) και η Ελληνική Αρχαιομετρική Εταιρεία (ΕΑΕ).

2008, **M. Ntinou**, N. Kyparissi-Apostolika, «*The Pleistocene-Holocene charcoal record from Theopetra Cave, Thessaly, Greece: Implications for vegetation, climate and human use*». Ανακοίνωση στο IVth International Meeting of Anthracology, 8-13 Σεπτεμβρίου, Brussels, Βέλγιο.

2008, Y. Carrión, **M. Ntinou**, E. Badal, “*Neolithic woodland in the north Mediterranean Basin: the case of Olea europaea*”. Ανακοίνωση στο IVth International Meeting of Anthracology, 8-13 Σεπτεμβρίου, Brussels, Βέλγιο.

2008, Théry-Parisot I. et L. Chabal avec la collaboration de Laurent Bouby, **Maria Ntinou** et Alain Carr, “*Du bois au charbon de bois: approche expérimentale des processus de réduction de masse et de fragmentation*». Ανακοίνωση στο Table ronde “*Taphonomie des résidus organiques brûlés et des structures de combustion en contexte archéologique*” Valbonne, France, 27 au 29 mai 2008.

2007, E. Badal García, H. Bonet Rosado, E. Collado Mataix, F.- J. Fabado Alós, M. Fuentes Albero, I. Izquierdo Peraile, C. Mata Parreño, A. Moreno Martín, **M. Ntinou**, D. Quixal Santos, P.-P. Ripollès Alegre, L. Soria Combadiera «*Lo real y lo imaginario. El proyecto Hum2004-04939 sobre la flora en el Mundo Ibérico*». Ανακοίνωση στο VII Congreso Ibérico de Arqueometría, 8-10 Οκτωβρίου, Μαδρίτη, Ισπανία.

2003, **M. Ntinou**, N. Kyparissi-Apostolika, «*Late Pleistocene – Early Holocene changes in plant formations around Theopetra Cave, the climatic imprint and the implications for human presence at the Site: The contribution of charcoal analysis*». Ανακοίνωση στο 4^ο Συμπόσιο Αρχαιομετρίας της Ελληνικής Αρχαιομετρικής Εταιρείας, 28-31 Μαΐου, Αθήνα, Ελλάδα.

2000, **M. Ntinou**, “*Vegetation and Human Communities in Prehistoric Greece*”. Ανακοίνωση στο Συνέδριο «El paisaje en el Neolítico Mediterraneo, Jornadas Intenacionales», 15-18 Νοεμβρίου, Universitat de Valencia, Valencia, Spain.

2000, **M. Ntinou**, E. Kotjabopoulou, «*Charcoal Analysis at the Boila Rockshelter: Woodland Expansion during the Late Glacial in Epirus, North-west Greece*». Ανακοίνωση στο Second International Meeting of Anthracology, 13-16 Σεπτεμβρίου, Paris, France.

1999, **M. Ntinou**, E. Badal, N. Efstratiou, «*El bosque neolítico y actual en Tracia (Grecia). Formas tradicionales de explotación*». Αναρτημένη ανακοίνωση στο συνέδριο «Ibers, agricultors, artesans i comerciants», IIIa Reunió sobre economia en el mon Iberic, sesion: Aproximacions etnològiques i experimentals, 24-27 Νοεμβρίου, Valencia, Ισπανία.

1998, **M. Ntinou** and E. Badal “*The palaeoenvironment of North Greece during*

1998, **M. Ntinou**, E. Badal, “*Το Παλαιοπεριβάλλον στη Βόρεια Ελλάδα κατά τη Νεολιθική Εποχή*». Ανακοίνωση στο Διεθνές Αρχαιολογικό Συνέδριο στη μνήμη του Δ.Ρ. Θεοχάρη: “*Η Προϊστορική Έρευνα στην Ελλάδα και οι Προοπτικές της. Θεωρητικά και Μεθοδολογικά Προβλήματα*”, 26-28 Νοεμβρίου, Θεσσαλονίκη, Καστοριά, Ελλάδα.

1998, **M. Ntinou**, «Προκαταρκτικά Αποτελέσματα της Ανθρακολογικής Ανάλυσης από το Σπήλαιο της Θεόπετρας». Ανακοίνωση στο Διεθνές Συνέδριο για το Σπήλαιο της Θεόπετρας, «Σπήλαιο Θεόπετρας. Δώδεκα Χρόνια ανασκαφών και Έρευνας», 6-7 Νοεμβρίου, Τρίκαλα, Ελλάδα.

1996, **M. Ntinou**, E. Badal «Ανθρακολογία: Εφαρμογή της μεθόδου και πρώτα αποτελέσματα από το Νεολιθικό οικισμό της Μάκρης». Αναρτημένη ανακοίνωση στο 3^ο Συνέδριο Αρχαιομετρίας της Ελληνικής Αρχαιομετρικής Εταιρείας, Οκτώβριος, Αθήνα, Ελλάδα.

1995, **M. Ntinou**, E. Badal, «*Primeros resultados antracologicos del yacimiento neolitico de Makri (Tracia, Grecia)*». Αναρτημένη ανακοίνωση στο Colloque de Archéometrie de Périgueux, *L'archéométrie dans les pays européens de langue latin*, 26-19 Απριλίου, Périgueux, Γαλλία.

IV.4. Δημοσιεύσεις

Βιβλία/μονογραφίες

Valamoti S.M., Dimoula A., **Ntinou M.** (eds) (2022) *Cooking with plants in ancient Europe and beyond. Interdisciplinary approaches to the archaeology of plant foods*. Sidestone Press, Leiden Netherlands. ISBN 978-94-6427-033-4 (softcover), ISBN 978-94-6427-034-1 (hardcover), ISBN 978-94-6427-035-8 (PDF e-book)

Efstratiou N., Karetsoy A., **Ntinou M.**, Banou E. (επιμ.) 2013. *The Neolithic Settlement of Knossos in Crete: New Evidence for the Early Occupation of Crete and the Aegean Islands*. Prehistory Monographs 42, INSTAP Academic Press, Philadelphia, PA.

Badal E., Carrion Y., Macias M., **Ntinou M.** (επιμ.) 2012. Wood and charcoal. Evidence for Natural and Human History. Saguntum PLAV, Extra – 13, Servei de Publicacions Universitat de Valencia (PUV), Valencia.

Badal García E., Bonet Rosado H., Collado Mataix E., Fabado Alós F.J., Fuentes Albero M., Izquierdo Peraile I., Mata Parreño C., Moreno Martín A., **Ntinou M.**, Quixal Santos D., Ripollès Alegre P.P., Soria Combadiera L. 2010. *Flora Ibérica. De lo real a lo imaginario*. C. Mata Parreño, E. Badal García, E. Collado Mataix, P.P. Ripollès Alegre (eds). Servicio de Investigación Prehistórica del Museo de Prehistoria de Valencia. Serie de Trabajos Varios 111, Museo de Prehistoria de Valencia. Diputació de Valencia.

Ntinou, M. 2002. *El paisaje en el norte de Grecia desde el Tardiglaciario al Atlántico. Formaciones vegetales, recursos y usos*. BAR, International Series 1038.

Άρθρα σε διεθνή περιοδικά με κριτές

Kassianidou V, Iacovou M., Charalambous A., Ioannides D., Degryse P., Agapiou A., Zomeni Z., **Ntinou M.**, Georgiou A. (2023) A contribution to the study of copper production in the Iron Age polity of Paphos in Cyprus. *Journal of Archaeological Science: Reports*, <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2023.103855>

Ntinou M. (2021) Vegetation change in southeastern Greece during the Late Pleistocene. The wood charcoal record from Klissoura Cave 1 (Peloponnese, Greece) *Quaternary International*, 593-594: 104-117, <https://doi.org/10.1016/j.quaint.2020.11.002>

Caruso Ferme L., Mineo M, **Ntinou M.**, Remolins G., Mazzucco N., Gibaja J.F. (2021) Woodworking technology during the early Neolithic: First results at the site of La MARMOTTA (Italy). *Quaternary International*, 593-594: 399-406, <https://doi.org/10.1016/j.quaint.2020.10.067>

Valamoti S.M., Pagnoux C., **Ntinou M.**, Bouby L, Bonhomme V, Terral J-F. (2020) More than meets the eye: new archaeobotanical evidence on Bronze Age viticulture and wine making in the Peloponnese, Greece, *Vegetation History and Archaeobotany*, 29: 35–50

Dimoula A., Tsirtsoni Z., Yiouni P., Stagkidis I., **Ntinou M.**, Prevost-Dermakar S., Papadopoulou E., Valamoti S.M. (2019) Experimental investigation of ceramic technology and plant food cooking in Neolithic northern Greece, *STAR: Science & Technology of Archaeological Research*, 5:2, 269-286, DOI: 10.1080/20548923.2020.1762370

Ntinou M. (2019) Trees and shrubs in the sanctuary. Wood charcoal analysis at the Sanctuary of Poseidon at Kalaureia, Poros. *Opuscula, Annual of the Swedish Institutes at Athens and Rome* 12: 255-269

Asouti E., **Ntinou M.** Cabukcu C. (2018) The impact of environmental change on Paleolithic and Mesolithic plant use and the transition to agriculture at Franchthi Cave. *PLOS One*, Doi: 10.371/journal.pone.0207805

Urem-Kotsou D., Mitikidou S. Dimitrakoudi E, Kokkinos D., **Ntinou M.** (2018) Following their tears: Production and use of plant exudates in the Neolithic of North Aegean and the Balkans. *Quaternary International* 496: 68-79

Marinova E., **Ntinou M.** (2018) Neolithic woodland management and land-use in south-eastern Europe: the anthracological evidence from Northern Greece and Bulgaria. *Quaternary International* 496: 51-67

Field M.H., **Ntinou M.**, Tsartsidou G., van Berge Henegouwen D., Risberg J., Tourloukis V., Thompson N., Karkanis P., Panagopoulou E., Harvati K. (2018) A palaeoenvironmental reconstruction (based on palaeobotanical data and diatoms) of the Middle Pleistocene elephant (*Palaeoloxodon antiquus*) butchery site at Marathousa, Megalopolis, Greece. *Quaternary International*, 497: 108-122, <https://doi.org/10.1016/j.quaint.2018.06.014>

Valamoti S-M., Gkatzogia E., **Ntinou M.** (2018) Did Greek colonisation bring olive growing to the north? An integrated archaeobotanical investigation of the spread of *Olea europaea* in Greece from the 7th to the 1st millennium bc. *Vegetation History and Archaeobotany* 27(1): 177-195, DOI 10.1007/s00334-017-0631-1

Ntinou M., Tsartsidou G. (2017) Domestic and ritual use of plants and fuels in the neolithic cave of Alepotrypa, southern Peloponnese, Greece: the wood charcoal and phytolith evidence. *Quaternary International* 457: 211-227 (2016)

Starkovich B.M., **Ntinou M.** (2017) Climate change, human population growth, or both? Upper Paleolithic subsistence shifts in southern Greece. *Quaternary International*, 428: 17-32.

Vetters M., Brysbaert A., **Ntinou M.**, Tsartsidou G., Margaritis E. (2016) People and plants: Piecing together archaeological and archaeobotanical, data to reconstruct plant use and craft activities in Mycenaean Tiryns. *Opuscula* 9: 93-132.

Ntinou M., Kyparissi-Apostolika N. (2016) Local vegetation dynamics and human habitation from the last interglacial to the early Holocene at Theopetra cave, central Greece: the evidence from wood charcoal analysis, *Vegetation History and Archaeobotany*, 25: 191-206

Karkanis P., White D., Lane Ch. S., Stringer C., Davies W., Cullen V.L., Smith V.C., **Ntinou M.**, Tsartsidou G., Kyparissi-Apostolika N. (2015) Tephra correlations and climatic events between the MIS6/5 transition and the beginning of MIS3 in Theopetra Cave, central Greece. *Quaternary Science Reviews*, 118: 170-181.

Facorellis Y., Karkanis P., Higham T., Brock F., **Ntinou M.**, Kyparissi-Apostolika N (2013) Interpreting radiocarbon dates from the Palaeolithic layers of the Theopetra cave in Thessaly, Greece. *Radiocarbon* 55, 3-4

Ntinou M., E. Badal, Y. Carrión, J.L. Menendez Fueyo, R. Ferrer Carrión, J. Pina Mira (2013) Wood use in a medieval village: the contribution of wood charcoal analysis to the history of land use during the 13th and 14th centuries a.d. at Poblado de l'fach, Calp, Alicante, Spain. *Vegetation History and Archaeobotany*, 22, 2: 115-128

Karkanis P., K. Pavlopoulos, K. Kouli, **M. Ntinou**, G. Tsartsidou, Y. Facorellis, T. Tsourou (2011) Palaeoenvironments and Site Formation Processes at the Neolithic Lakeside Settlement of Dispilio, Kastoria, Northern Greece. *Geoarchaeology* 26, 1: 83-117.

Adam E., **Ntinou M.**, Yiouni P., Kontogiorgos D. (2011) Surveying the changing landscapes of Late-to-Post-Pleistocene Epirus (NW Greece). *The Open Anthropology Journal* 4: 53-59.

Ntinou M. (2010) Wood charcoal analysis at Klissoura Cave 1 (Prosymna, Peloponnese): The Upper Palaeolithic vegetation. *Eurasian Prehistory* 7, 2: 47-70.

Kuhn, S.L., J. Pigati, P. Karkanis, M. Koumouzelis, J.K. Kozlowski, **M. Ntinou**, M.C. Stiner (2010) Radiocarbon dating results for the early Upper Palaeolithic of Klissoura Cave 1. *Eurasian Prehistory*, 7, 2: 37-46.

Carrion, Y., **M. Ntinou**, E. Badal (2010) *Olea europaea* L. in the North Mediterranean basin during the Pleniglacial and the Early-Middle Holocene. *Quaternary Science Reviews*, 29: 952 – 968.

Ammerman, A., N. Efstratiou, **M. Ntinou**, K. Pavlopoulos, P. Gabrielli, K.D. Thomas, M.A. Mannino (2008) Finding the Early Neolithic in Aegean Thrace: The Use of Cores. *Antiquity*, 82: 139-150.

Efstratiou, N., P. Biagi, P. Elefanti, P. Karkanis, **M. Ntinou** (2006) Prehistoric Exploitation of Grevena Highland Zones: Hunters and Herders along the Pindus Chain, Western Macedonia (Greece). *World Archaeology*, 38(3): 415-435.

Panagopoulou, E., P. Karkanis, G. Tsartsidou, K. Harvati, E. Kotjabopoulou, **M. Ntinou** (2004) Late Pleistocene Archaeological and Fossil Human Evidence from Lakonis Cave, Southern Greece, *Journal of Field Archaeology*, 29: 323-349.

Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων (με κριτές)

Ntinou M., Karathanou A., Pagnoux C., Soultana-Maria Valamoti S.M. (2022) Land management and food resources in Bronze Age central Greece. Insights from archaeobotanical assemblages from the sites of Agia Paraskevi, Kynos and Mitrou (Phthiotida). In Valamoti S.M., Dimoula A., Ntinou M. (eds) (2022) *Cooking with plants in ancient Europe and beyond. Interdisciplinary approaches to the archaeology of plant foods*. Sidestone Press, Leiden Netherlands. pp. 71-91

Ntinou M. (2022) 13 Wood charcoal. In J.S. Soles (ed) *Mochlos IVA Period III. The House of the Metal Merchant and Other Buildings in the Neopalatial Town*. Prehistory monographs 68, INSTAP Academic Press, Philadelphia, Pennsylvania pp. 487-494

- Ntinou M.** (2020) Wood charcoal. In S. Wallace (ed.), *Karphi revisited. A settlement and landscape of the Aegean crisis period c. 1200-1000 B.C.* The British School at Athens, supplementary volume 50, pp. 233-242
- Ntinou M.**, Rackham O., Moody J.A., Ważny T. (2019) The wood charcoal remains from Kamilari *Tholos A*. In Girella L, Caloi I. (eds) *Kamilari. Una necropoli di tombe a tholos nella Messarà (Creta)*, Monografie della Scuola Archeologica di Atene e delle Missioni Italiane in Oriente XXIX, pp. 639-646
- Ntinou M.** (2018) Wood charcoal analysis from the sediment of Alepotrypa Cave. In A. Papathanasiou, W.A. Parkinson, D.J. Pullen, M.L. Galaty, P. Karkanas (eds) *Neolithic Alepotrypa Cave in the Mani, Greece. In honor of G. Papatahansopoulos*, Oxbow Books, Oxford Philadelphia : 373-390.
- Malamidou D., **Ntinou M.**, Valamoti S-M., Tsirtsoni Z., Koukouli-Chryssanthaki H., Darcque P (2017) An investigation of Neolithic settlement pattern and plant exploitation at Dikilli Tash: reconsidering old and new data from the late 5th millennium BC settlement. In A. Sarris, E. Kalogirooulou, T. Kalayci, L. Karimali (eds), *Communities, Landscapes and Interaction in Neolithic Greece* Proceedings of the International Conference, Rethymno, 29-30 May 2015. International Monographs in Prehistory, Archaeological Series 20, Ann Arbor, Michigan: 60-80, 465
- Ntinou M.** (2017) Wood-charcoal macroremains. In R. A. K. Smith, M.K. Dabney, E. Pappi, S. Triantaphyllou and J. C. Wright, *Ayia Sotira. A Mycenaean Chamber tomb cemetery in the Nemea Valley, Greece*. Prehistory Monographs 56, INSTAP Academic Press, Philadelphia, Pennsylvania, 147-151, 185-197, tables 50-52
- Stratouli G., Sarpaki A., **Ntinou M.**, Kotjabopoulou E., Theodoropoulou T., Melfos V., Andreassen N.H., Karkanas P. (2014) Dialogues between bioarchaeological, geoarchaeological and archaeological data: approaches to understanding the Neolithic use of Drakaina Cave, Kephallonia island, western Greece. In Touchais G, Laffineur R., Rougemont F. (ed) *Physis. L' environnement naturel et la relation homme-milieu dans le monde égéen protohistorique*, *Aegeum* 37: 23-32.
- Ntinou M.** (2014) Charcoal Analysis. In M. Given, A. B. Knapp, L. Sollars, J. Noller, V. Kassianidou (eds), *Landscape and Interaction. The Troodos Archaeological and Environmental Survey Project, Cyprus, Volume I*, Oxbow Books: 253-261.
- Ntinou M.** (2013) Analysis of Charcoal in Some Agora Pyres. In S. Rotroff, *Industrial Religion. The Saucer Pyres of the Athenian Agora*, *Hesperia Supplement* 47: 183-186.
- Badal, E., **M. Ntinou** (2013) Chapter VI. Wood-Charcoal Analysis from Neolithic Knossos: The Local Vegetation. In Efstratiou N., A. Karetsou, M. Ntinou, E. Banou (eds), *The Neolithic Settlement of Knossos in Crete: New Evidence for the Early Occupation of Crete and the Aegean Islands*, INSTAP Monograph Series, 95-118.
- Carrión Y., **M. Ntinou**, E. Badal (2013) Neolithic woodland in the north Mediterranean basin: A review on *Olea europae* L. In F. Damblon (ed) *Proceedings of the fourth international meeting of anthracology*. BAR International Series 2486, Archaeopress, Oxford: 31 - 40.
- Mylona D., **M. Ntinou**, P. Pakkanen, A. Penttinen, D. Serjeantson, T. Theodoropoulou (2013) Integrating archaeology and science in a Greek sanctuary. Issues of practice and interpretation in the study of the bioarchaeological remains from the Sanctuary of Poseidon at Kalaureia. In S. Voutsaki and S.M. Valamoti (eds.) *Diet, Economy and society in the Ancient Greek World*, Leuven, Peeters: 187-204.
- Ntinou, M.**, G. Stratouli (2012) Charcoal analysis at Drakaina Cave, Kephallonia, Ionian islands, Greece. A case study of a specialized Late Neolithic and Chalcolithic site. In Badal E., Y. Carrion, M. Macias, M. Ntinou (coord). *Wood and charcoal. Evidence for natural and Human History*. Saguntum PLAV, Extra – 13, 43-52.
- Mata Parreño, C., E. Badal García, H. Bonet Rosado, E. Collado Mataix, F.J. Fabado Alós, M. Fuentes Albero, I. Izquierdo Peraile, A. Moreno Martín, **M. Ntinou**, D. Quixal Santos, P.P. Ripollès Alegre, L. Soria Combadiera (2010) *Comida para la eternidad*. In C. Mata Parreño, G. Pérez Jordà, J. Vives-Ferrándiz Sánchez (eds), *De la cuina a la taula*. Saguntum-PLAV, Extra-9: 277-286.
- Théry-Parisot, I., L. Chabal, **M. Ntinou**, L. Bouby, A. Carre (2010) From wood to wood charcoal: an experimental approach to combustion/ Du bois au charbons de bois, approche expérimentale de la combustion. In I. Théry-Parisot, L. Chabal & S. Costamagno (eds): *The taphonomy of burned organic residues and combustion features in archaeological contexts*. Proceedings of the round table, Valbonne, May 27-29, 2008. *Paethnologie*, 2, 79-91/81-93.
- Badal García, E., H. Bonet Rosado, E. Collado Mataix, F.J. Fabado Alós, M. Fuentes Albero, I. Izquierdo Peraile, C. Mata Parreño, A. Moreno Martín, **M. Ntinou**, D. Quixal Santos, P.P. Ripollès Alegre, L. Soria Combadiera (2008) *Lo real y lo imaginario. El proyecto HUM2004-04939 sobre la flora en el mundo ibérico*. In S. Rovira Llorens, M. García-Heras, M. Gener Moret, I. Montero Ruiz (eds), *Actas del VII Congreso Ibérico de Arqueometría*, 144-157.
- Ntinou, M.**, E. Kotjabopoulou (2002) Charcoal Analysis at the Boila Rockshelter: Woodland Expansion during the Late Glacial in Epirus, North-west Greece. In S. Thiébault (ed): *Charcoal Analysis. Methodological Approaches, Palaeoecological Results and Wood Uses*. Proceedings of the Second International Meeting of Anthracology, Paris, September 2000, BAR, International Series 1063, Archaeopress, Oxford, 79-86.

Ntinou, M. and E. Badal (2000) Local Vegetation and Charcoal Analysis: An Example from Two Late Neolithic Sites in Northern Greece. In P. Halstead, C. Frederick (eds), *Landscape and Landuse in Postglacial Greece*, Sheffield Studies in Aegean Archaeology, 3, Sheffield Academic Press, 38-51.

Ntinou, M., E. Badal (1996) Primeros resultados antracologicos del yacimiento neolitico de Makri (Tracia, Grecia). *Actes du colloque de Archéometrie de Périgueux, Supplément a la Revue d'Archéometrie* (1996), 165-170.

Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους και πρακτικά συνεδρίων

Ntinou, M. (in press) Woody plants in the archaeological deposits of Vathy. In Α.Γ. Βλαχόπουλος (επιμ. εκδ.), Βαθύ Αστυπάλαιας 2011-2020. Δέκα χρόνια έρευνας σε ένα διαχρονικό παλίμψηστο του Αιγαίου. Τόμος ΙΙ «Αρχαιολογική έρευνα στο Βαθύ (2011- 2020)». Έκδοση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού – Οργανισμού Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτισμικών Πόρων, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Εκδοτικού Οίκου ΜΕΛΙΣΣΑ

Carrión Marco Y., García E., **Ntinou M.** (2018) Leña para el fuego y madera para la construcción en la Pobl de Ifach. In J-L. Menéndez Fuego (coord), *La Pobl Medieval de Ifach (Calp, Alicante). 10 años de arqueología medieval en el Penyal d'Ifac (2005-2015)*. EXCAVACIONES ARQUEOLÓGICAS MEMORIAS 8, Alicante, pp. 343 - 360

Moskal Del Hoyo M., **Ntinou M.**, Carrión Marco Y., Vidal-Matutano P. Badal E. (2018) Paleolithic and Neolithic wood charcoal remains as important tools for chronological, ethnographic and environmental studies. In : P. Valde-Nowak, K. Sobczyk, M. Nowak, J. Zralka (eds) «*Multa per Gentes et Multa per Saecula. Amici Magistro et Collegae suo Ioanni Christopho Kozlowski Dedicant*», Institute of Archaeology, Jagiellonian University in Krakow, Krakow, 593-600.

Ntinou M., Κοντογιώργος Δ., Αδάμ Ε., Γιούνη Π. (2017) Έρευνες πεδίου για αρχαιολογικές μαρτυρίες στα τοπία της ύστερης πλειστοκαινικής - πρώιμης ολοκαινικής Ηπειρώτικης ενδοχώρας (Νομός Ιωαννίνων). Στον τόμο «Σπείρα», Πρακτικά της Επιστημονικής Συνάντησης προς τιμήν της Αγγέλικας Ντούζουγλη και του Κωνσταντίνου Ζάχου, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, Αθήνα, 197-206.

Facorellis Y., Damiata B.N., Vardala-Theodorou E., **Ntinou M.**, Southon J. (2017) Calculation of the regional marine reservoir effect (ca. 8th-1st century BC) based on samples from the Vryokastro site on Kythnos. In A. Mazarakis-Ainian (dir.) *Les sanctuaries archaïques des Cyclades*. Archaeologie & Culture, Presses Univesitaires de Rennes, Rennes: 275-285.

Moskal Del Hoyo M., **Ntinou M.** (2017) The antracological analyses within the framework of the Polish-Greek collaboration at prehistoric sites in Greece. In J. Kozlowski (ed) *Contributions to the prehistory of Greece and the Aegean*. Polish Academy of Arts and Sciences, Krakow, 9-17.

Facorellis Y., Damiata B.N., Vardala-Theodorou E., **Ntinou M.**, Southon J. Trantalidou K. (2015) Radiocarbon dating of Palamari on Skyros and estimation of the marine reservoir effect at the northern Sporades region during the Bronze Age. In Parlama L., Theochari M., Romanou Ch., Bonatsos St., *The fortified settlement at Palamari, Skyros*. Ministry of Culture, Athens: 257-272

Moskal - del Hoyo M., **Ntinou M.** (2015) Charcoal remains from Sarakenos Cave (Boeotia, Greece). En M. Kaczanowska, J.K. Kozlowski y A. Sampson (eds): *The Sarakenos Cave at Akraephnion, Boeotia, Greece, vol.II: The Early Neolithic, the Mesolithic and the Final Palaeolithic*. Kraków 2015, Polska Akademia Umiejętności: 47-59, 137-150

Ntinou M. (2016) Estudio arqueobotánico. La madera utilizada en las piras funerarias. In Cebrián R, Hortelano I., Segobriga VI, *La Necrópolis noroccidental de Segobriga (Saelices, Hispania Citerior)*. Arqueología no 19, Cuenca: 275-284.

Badal E., Carrión Y., **Ntinou M.**, Moskal-del Hoyo M., Vidal P. (2016) Punto de encuentro: los bosques neolíticos en varias regiones de Europa. In *Del Neolítico a l'Edat del Bronze en el Mediterrani occidental*. Estudis en homenatge a Bernat Martí Oliver. Museo de Prehistoria de Valencia, Diputación de Valencia, Trabajos Varios del SIP, 119, p. 269-285.

Ntinou M. (2014) Natural vegetation and prehistoric communities in Macedonia, Greece. A synthesis of the results of wood charcoal analysis from prehistoric sites. In Stefani E, Merousis N, Dimoula A (ed) *A century of Research in Prehistoric Macedonia 1912-2012*, Archaeological Museum of Thessaloniki: 399-407 (in Greek).

Vogeikoff-Brogan N. with contributions by Kelly A., Margaritis E., Mylona D., **Ntinou M.**, Reese D.S. (2014) Architecture, Stratigraphy and household analysis. In J.S. Soles, C. Davaras (eds), *Mochlos III: The Late Hellenistic Settlement*. The Beam Press complex, Prehistory Monographs 48, INSTAP Academic Press, Philadelphia, Pennsylvania, 140-148.

Ntinou M. (2013) Wood charcoal: vegetation and the use of timber at Dhaskalio. In Renfrew, C., O. Philaniotou, N. Brodie, G. Gavalas, M.J. Boyd (eds). *The settlement at Dhaskalio (The sanctuary on Keros and the origins of Aegean ritual practice: the excavations of 2006 -2008. Volume I)*. McDonald Institute for Archaeological Research, McDonald Institute Monographs, Oxford/Oakville 417-428.

Ntinou, M. (2012) Anthracological Analysis at the Neolithic Settlement of Limenaria, Thassos. In S. Papadopoulos, D. Malamidou (eds) 10 Years of Excavation at the Prehistoric Settlement of Limenaria, Thassos. 18th Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities, Thessaloniki, 77-93.

Carrion, Y., **M. Ntinou** (2012) La madera carbonizada. In P. Garcia Borja, D. Lopez Serrano, J.L. Jimenez Salvador (eds): *Al pie de la via Augusta. El yacimiento romano de Faldetes (Moixent, Valencia)*, Alcoy: 93-100.

Ntinou, M. (2011) Charcoal Analysis at the Cave of the Cyclops, Youra, Northern Sporades. In Sampson A. (ed) *The Cave of the Cyclops: Mesolithic and Neolithic Networks in the Northern Aegean Greece*. Volume II: Bone Tool Industries, Dietary Resources and the Paleoenvironment, and Archeometrical Studies, vol. II, Prehistory Monographs 31, INSTAP Academic Press: 297-314.

Ntinou M. (2011) Wood charcoal. In J.S. Soles, C. Davaras (eds), Mochlos IIC: Period IV. The Mycenaean Settlement and Cemetery: The Human Remains and Other Finds, Prehistory monographs 32, INSTAP Academic Press, Philadelphia, Pennsylvania, 140-148.

Facorellis Y., B. Damiata, E. Vardala-Theodorou, **M. Ntinou** and J. Southon (2010) AMS Radiocarbon Dating of the Mesolithic site Maroulas on Kythnos and Calculation of the Regional Marine Reservoir Effect. In A. Sampson, M. Kaczanowska and J.K. Kozłowski (eds), *The Prehistory of the Island of Kythnos (Cyclades, Greece) and the Mesolithic settlement at Maroulas, Krakow 2010*, The Polish Academy of Arts and Sciences and The Aegean University – Rhodes: 127-135.

Soles, J. and T.M. Brogan with contributions by D. Reese, J. Bending, D. Mylona and **M. Ntinou** (2008) The Late Minoan III Settlement. In J.S. Soles, C. Davaras (eds), Mochlos IIA, Period IV. The Mycenaean Settlement and Cemetery, the Sites, Prehistory Monographs 23, INSTAP Academic Press, 5-128.

Ntinou, M. (2005) Charcoal Analysis of Three Samples from the 1997 Excavations at the Site of Pyrgouthi, the Berbati Valley in the Argolid. In J. Hjohlmán, A. Penttinen, B. Wells (eds) *Pyrgouthi. A rural site in the Berbati Valley from the Early Iron Age to Late Antiquity. Excavations by the Swedish Institute at Athens 1995 and 1997*. Skrifter utgivna av SvenskaInstituten i Athen, 40, 52, Stockholm, 309-311.

Schoch, W.H., **M. Ntinou** (2004) Wood Charcoal. In J.S. Soles, C. Davaras (eds), *Mochlos IC, Period III. Neopalatial Settlement on the Coast: The Artisan Quarter and the Farmhouse at Chalinomouri: The Small Finds*, Prehistory Monographs 9, INSTAP Academic Press, 131-137.

Ntinou, M. (2002) Vegetation and Human Communities in Prehistoric Greece. Proceedings of the International Symposium: "Neolithic Landscapes of the Mediterranean", Valencia, Spain, November 2000, *Saguntum – PLAV*, Extra – 3: 91-103.

Ntinou, M. (2002) The palaeovegetation around the settlement and its management (in Greek). In G. Hourmouziadis (ed), *Dispilio after 7500 years*, Thessaloniki, University Studio Press, 317-330.

Ntinou, M., E. Badal (2002) The palaeovegetation of northern Greece during the Neolithic. New data through the application of wood charcoal analysis at the neolithic sites of Makri (Evros) and Dispilio (Kastoria) (in Greek). In G. Hourmouziadis (ed), *The Prehistoric Research in Greece and its Perspectives: Theoretical and Methodological considerations*. Proceedings of International Symposium in the memory of D.R. Theocharis. Thessaloniki, Kastoria, 26-28 November 1998, 215-223.

Ntinou, M. and E. Badal (2001) Charcoal analysis: Application of the method and preliminary results from the Neolithic settlement of Makri, Thrace (in Greek with an abstract in English). In Y. Bassiakos, E. Aloupi, Y. Facorellis (eds), *Archaeometry Issues in Greek Prehistory and Archaeometry*, Hellenic Society of Archaeometry and Society of Messenian Archaeological Studies:125-136.

Ntinou, M. (2000) Preliminary results of charcoal analysis from Theopetra Cave (in Greek with an abstract in English). In N. Kyparissi-Apostolika (ed), *Proceedings of the International Scientific Conference: Theopetra Cave. Twelve years of excavation and research 1987-1998*, Trikala, Greece, November 1998, 69-80.

Ntinou, M., E. Badal, Ch. Heinz (1999) Resultados preliminares del proyecto etnoarqueológico de Sarakini (Tracia, Grecia). Comparación con la antracología prehistórica. *Geoarqueología i Quaternari litoral. Memorial Maria Pilar Fumanal*. Universitat de Valencia, Departament de Geografia, 179-191.

Άλλες επιστημονικές δημοσιεύσεις

Ntinou M. (2021) Woody resources, fuel, and wood use in the late Minoan I settlements at Mochlos, Papadiokambo, and Chryssi. *KENTRO, the Newsletter for the INSTAP Study Center for East Crete*, 24: 17-21

Ντίβου Μ., Γκατζόγια Ευγ. 2015. Τα αρχαιοβοτανικά δεδομένα. Στο Πλιάκου Γ. (εκδ.) «Ο οχυρωμένος οικισμός στο λόφο Καστρί του Μεγάλου Γαρδικίου», Αρχαιολογικός οδηγός, Υπουργείο Πολιτισμού και αθλητισμού, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων, 46-50.

Ντίβου Μ. 2010. Παλαιοπεριβάλλον και ανθρώπινες δραστηριότητες. Η ανθρακολογία στο λιμναίο νεολιθικό οικισμό στο Δισπηλιό Καστοριάς. *Ανάσκαμμα* 4: 45-60.

Ντίβου Μ., Y. Carrión, Cebrián R. 2009. Recursos vegetales en el yacimiento arqueológico de Segobriga (Saelices, Cuenca). Análisis antracológico de la campaña 2002. *Saguntum* (P.L.A.V.), 41: 221 - 232

Jardon P., Quixal D., Mata C., **Ντίβου Μ.**, Pascual G. 2009. La Fonteta Ràquia: une installation apicole du IIIe siècle av. J.-C. dans la péninsule Ibérique. *Lunula Archaeologia Protohistórica XVII*, Liège: 193-200..

Mata Parreño C., Badal García E., Bonet Rosado H., Collado Mataix E., Fabado Alós F.J., Fuentes Albero M., Izquierdo Peraile I., Moreno Martín A., **Ντίβου Μ.**, Quixal Santos D., Ripollès Alegre P.P., Soria Combadiera L. 2007. De lo real a lo imaginario. Aproximación a la flora ibérica durante la Edad de Hierro. *Anales de Arqueología Cordobesa* 18, 93-122.

Carrasco S., Cotino F., López Mª D., Martínez S., Mas P., **Ντίβου Μ.**, Roselló M. 2006. Les excavacions arqueològiques a la "Sacristia", Castell de Cullera. Avang preliminar. *Qulayra* 2, 83-112.

Τρανταλίδου, Κ., Σκαράκη Β., Καρά Ειρ., **Ντίβου Μ.** 2007. Στρατηγικές επιβίωσης κατά την 4^η χιλιετία: στοιχεία από την εγκατάσταση στην ανατολική όχθη του Αγγίτη. *AEMΘ* 19, 2005: 45-80.

Ammerman, A.J., Ευστρατίου Ν., **Ντίβου Μ.**, Μιχάλακας Σ. 2006. Εφαρμογές της Αρχαιολογίας του τοπίου στη Θράκη. Τα πρώτα στοιχεία για τις πρώιμες Νεολιθικές εγκαταστάσεις στην περιοχή. *AEMΘ* 18, 2004: 1-8.

Ευστρατίου Ν., Biagi P., Ελεφάντη Π., **Ντίβου Μ.** 2006. Προϊστορικές ανσκαφικές έρευνες στην περιοχή της Σαμαρίνας, στην Πίνδο του Νομού Γρεβενών. *AEMΘ* 18, 2004: 623-630.

Ευστρατίου, Ν., **Ντίβου Μ.** 2004. Ένα εργαστήριο κατασκευής λίθινων αξινών στη Νεολιθική Μάκρη. *AEMΘ* 16, 2002: Εfstratiou N., Fumanal M.P., Ferrer C., Urem-Kotsos D., Curci A., Tagliacozzo A., Stratouli G., Valamoti S.M., **Ντίβου Μ.**, Badal E., Madella M., Skourtopoulou K. 1998. Excavations at the Neolithic Settlement of Makri, Thrace, Greece (1988-1996) – A preliminary Report. *Saguntum* 31: 11-62

V. ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Μέλος της επιτροπής κρίσης 9 διπλωματικών μεταπτυχιακών εργασιών στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, ΑΠΘ,

Επίβλεψη 5 διπλωματικών μεταπτυχιακών εργασιών στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, ΑΠΘ,

Μέλος της επιτροπής κρίσης 7 διδακτορικών διατριβών στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, ΑΠΘ

Εξωτερικός κριτής 4 διδακτορικών διατριβών στα University of Valencia (Ισπανία), Muséum National d'Histoire Naturelle (Γαλλία), University of Liverpool (Ην. Βασίλειο), University of Barcelona, Ισπανία

Επίβλεψη 3 διδακτορικών διατριβών στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, ΑΠΘ και στο Τμήμα Προϊστορίας και Αρχαιολογίας, του Πανεπιστημίου της Valencia, Ισπανία,

Μέλος της οργανωτικής επιτροπής του «5th International Meeting of Charcoal Analysis: Charcoal as cultural and biological heritage», 5 - 10 Σεπτεμβρίου 2011, Valencia, Ισπανία.

Μέλος της επιστημονικής επιτροπής των 7th και 8th International Anthracology Meetings, Anthraco2019 (Liverpool UK) και Anthraco2023 (Porto, Portugal)

Κρίση άρθρων που υποβλήθηκαν για δημοσίευση στα ακόλουθα επιστημονικά περιοδικά με κριτές: *Archeosciences Revue d'Archéométrie*, *Ethnoarchaeology*, *Journal of Archaeological Science*, *Pharos-Journal of the Neatherlands Institute at Athens*, *Plant Biosystems*, *Quaternary International*, *Archaeological and Anthropological Sciences*, *Journal of Archaeological Science Rep*, *Review of Palaeobotany and Palynology*.

Grant Referee: The Leakey Foundation